

Nationalejendommeligheder.

Af Gustav Johannsen.

„Der falder ofte Støv paa Sandhed: visk det af“! hedder et gammelt dansk Ordsprog, og et svensk Ordsprog siger: „Til Sandhedens Begravelse behøves mange Spader“. I den nationale Strid her i Sønderjylland er der ofte falden Støv paa Sandheden, og fra dansk Side er der ikke altid passet godt paa med at faa det visket af i rette Tid. Tyskerne have for det meste arbejdet ivrig paa at begrave sønderjydske Sandheder, men aldrig have saa mange tyske Spader arbejdet paa at faa vore sande Forhold i For- og Nutiden tildækkede med Sand som i de sidste halvhundrede Aar. Det gælder derfor for os Sønderjyder om, at vi ikke blive trætte af at kaste det tyske Sand tilside, og det tjener vor Sag bedst, naar vi kunne bringe det dertil, at selv Støvet bliver visket af.

Vore Børn blive nutildags i Skolen tvungne til at synge: „Ich bin ein Preusser“, og man byder dem Lærebøger, hvori det hedder, at „Slesvig i 1864 atter blev tysk“. Se, det er Spader, der arbejder med Sand. Og naar der saa fra Frændeside falde Ord, hvori Forholdene i Sønderjylland sammenlignes med Forholdene i de russiske Østersøprovinser, eller man venter af os, at vi altid skulle vise os enten som grædende Kærlinger eller skumle, hævnfnysende Fanger, og dadler os, fordi vi ere frejdige Strids-

mænd med lyst Haab til Fremtiden, saa bæres der Støv til. Ingen af Delene kan dog forknytte os, og Sejren skal en Gang blive vor, thi „Sandhed overvinder Alt“.

Der er ikke faa Tyskere, der gjerne vil udviske Forskellen imellem Dansk og Tysk i Sønderjylland, og der gives endog dem, der ville paastaa, at den ubestridelige Forskel først er fremkommen gennem „Daniseringsarbejde“ i dette Aarhundrede. Imod saadanne Paastande kan der til Lykke for os Danske fremføres mangan uhildet Dom fra ikke-dansk Side, og af disse turde ogsaa efterfølgende lille Afhandling i „Schleswig-Holsteinische Blätter für Polizei und Kultur. Jahrgang 1799. Zweiter Band“ være værd at bevare for Forglemmelse.

Under Qverskriften „Nogle Bemærkninger angaaende de forskellige Nationalejendommeligheder hos Danskerne og Tyskerne i Hertugdømmet Slesvig“ hedder det:

„Som bekendt er den største Del af Hertugdømmet Slesvig beboet af to forskellige Folkeslag: Danske og Tyske. Deres ældgamle Forbindelse har rigtignok bevirket, at de ere komne til at ligne hinanden meget; men følgende Forskelligheder træffer man dog endnu hyppig paa hos dem. Det gælder forresten dog egentlig kun Landbefolkningen, thi Købstadbefolkningen af begge Nationaliteter har allerede i længere Tid ikke kunnet skælnes fra hinanden.

Den mest iøjnefaldende Forskellighed ligger i de forskellige Sprog, der benyttes i det daglige Liv og i Omgang. Det er imidlertid en Fejltagelse, naar man holder Sproget for et ufejlbart Kendemærke paa Nationaliteterne. Sproget er det ikke længere og bliver det altid mindre, thi det plattyske Sprog udbreder sig mere og mere blandt Danskerne

og deres egentlige Modersmaal vil snart være helt glemt i enkelte Egne. Dette er saaledes Tilfældet i den største Del af Angel og i nogle Landsbyer imellem Husum og Slesvig. Det store Samkvem med Tyskerne og de tysktalende Købstadbeboere og den Mening, at det er lettere for Plattysktalende end for Danskitalende at lære at læse og forstaa Undervisnings sproget, ere vistnok Hovedaarsagen til dette Fænomen. Danskeren er dog altid let at kende paa sin Udtale baade af det Plat- og Højtyske.

Langt mere iøjnefaldende er for det andet Forskelligheden i Byggemaaden. Tyskeren har aldrig Skorsten paa sit Hus, Danskeren derimod altid. For den sidste vilde det være utaalelig at undvære Skorstenen, hvorimod den første kalder den for overflødig og besværlig. Tyskeren er fra sin Barndom af vant til den stadige Røg og finder ikke, at den generer; den med Røg fyldte Luft er behagelig for ham, og den Smag, som Maden modtager deraf, synes ham naturlig. Hertil komme endnu nogle Fordele ved denne Indretning. Arnestedet er som bekendt i den inderste Del af den store Lo, der findes i disse Huse. Paa Loftet ovenover Loen opbevares Kornet og Høet, og Loftet har i Almindelighed mange Aabninger, hvorigennem Røgen kan trænge ind. Træffer det sig nu, at Landmanden paa Grund af daarligt Vejr ikke kan faa sit Korn og Hø bjærget ganske tørt, saa kører han det uden Betænkning hjem, thi han ved af Erfaring, at Røgen og Varmen fra Arnestedet nok skal tørre det. Kvæget er vænnet saaledes til dette Foder, at det, naar det kommer til danske Egne, i de første Dage ikke vil æde urøget Hø.

Foruden denne Fordel, der til Tider kan være meget væsentlig, yder Ilden paa den aabne Lo endnu en Be-

kvemmelighed, som rigtignok ligger i Vanen og Indbildningen. Det er nemlig Skik hos den tyske Bonde, at Familien i Skumringen efter endt Dagværk og ogsaa til andre Tider, naar Arbejdet tillader det, og Vejret hverken er for koldt eller for varmt, bænkes omkring den luende Ild og i fortrolig Samtale og med Skæmt, røgende tilbringer en Time. Disse smaa Fornøjelser, som de fleste sætte Pris paa, vilde ikke være mulige i et snevert Køkken eller omkring Skorstenen. Af disse Aarsager er den gamle Indretning Tyskeren saa kær, at han ikke vil ombytte den for en anden. Det har ofte været mig paafaldende, at Mennesker have kunnet beslutte sig til altid at leve i Røg; thi for den, der ikke er vant dertil, kan der næppe tænkes noget mere utaaleligt. Vore Landsmænd have sikkert heller ikke efter fornuftig Overvejelse besluttet sig til denne Indretning. Maaske stammer den fra den Tid, hvor de endnu boede i Huler og Jordhytter. Uden Ild til at opvarme Boligerne med kunde de ikke holde ud i det kolde, raa Klima, og de forstode ikke at bygge en Røgfang eller vare for raa til at falde paa at give Røgen en anden Udgang end ad den almindelige Dør. De vare derfor tvungne til at vænne sig til Røgen, og da dette nu engang var Tilfældet, hvad skulde saa lede dem paa Tanken om at bygge Skorstene, da de slet ikke følte dette Savn. Stor Velstand, Forfinelse og Luxus ville først fremkalde en Forandring heri.

Danskerne derimod maa allerede tidlig have haft Røgfang, endskøndt det nu er umuligt at sige, hvorledes de fra først af ere komne paa denne Byggemaade.

Langt større Betydning har det Spørgsmaal: hvad

Indflydelse paa Mennesket har Livet i saadanne Boliger som dem, vore tyske Bønder bebo?

Det kan dog næppe være det samme, om nogen største Delen af sit Liv lader sig røge eller ikke. Det forekommer mig, at Hudfarven hos de fleste Tyskere er noget mørkere end hos Danskerne. Men hvilken Indflydelse Røgen har paa Sundheden, paa Legemets Konstitution i det Hele taget og derigennem paa Temperamentet etc. — dette synes mig at være en dygtig Læges Undersøgelse værd.

For det tredje er ogsaa de to Nationers Klædedragt forskellig. Den almindelige større Forskellighed er rigtignok forsvunden ved de foranderlige Moder; men den daglige Fodbeklædning er endnu ganske forskellig. Dagligdags bære Danskerne Træsko, Tyskerne derimod Sko og Støvler og i Husene ogsaa Trætøfler.

Læderfodtøj giver rigtignok en lettere og bekvemmere Fodbeklædning end Træsko, men de sidste ere derimod mere tørre, varmere og billigere, og af den Grund ville Danskerne, der nu engang ere vante dertil, ikke let opgive denne Fodbeklædning.

For det fjerde ligne deres Gilder og Højtideligheder hverandre nok en Del, men ikke i alle Henseender. Der-som man i dette Stykke vilde gøre flere Sammenligninger end jeg har gjort og kunde gøre, vilde man vistnok opdage flere almindelige Forskelligheder.

Tilbøjeligheden til at fejre ægteskabelige Forbindelser ved rigtig store Gilder er almindelig hos alle vore Landsmænd; men Maaden, hvorpaa Gæsterne ved saadanne Lejligheder beværtet, er meget forskellig. Den danske Bonde, der endnu ikke søger at efterligne Købstadbeboernes Luxus, byder, saa vidt jeg ved, ved saadanne Lejligheder

tre Retter Mad i følgende Orden: . For det første gule Ærter med Fedt eller Smør midt i hvert Fad og kold, kogt Skinke dertil; derpaa følger Oxe- eller Høsekødsuppe med efterfølgende Suppekød og Peberrod eller kogte Blommer; og som tredje Ret tyk Ris, kogt i Mælk, hvortil Smør og Mælk. Ganske enkeltvis gives istedetfor Suppen Hvidkaal og endnu sjældnere Klipfisk. Hos Tyskerne gives andre Retter, men, som det synes mig, ikke saa bestemte som hos Danskerne, og ogsaa forskellige i de forskellige Egne. Sædvanlig gives fire Retter, hvoriblandt i Reglen Kødsuppe og tyk Ris. De to øvrige Retter ere Kødretter, men i de forskellige Egne ogsaa forskellige. I nogle Egne giver man f. E. Gaasesteg, fyldt med Æbler og Blommer, i andre Egne Flæsk med Melboller og Fedt.

Drikkevarerne ere i det Hele de samme.

For det femte udføres enkelte Arbejder forskelligt i de forskellige Egne, dog er en almindelig Forskellighed næppe tilstede. Det eneste, der maaske fortjener at bemærkes, er den forskellige Maade at tærskes paa. Danskeren svinger Plejlen høire om og Tyskeren venstre om; kun i Stapelholm og nogle tilgrænsende Egne bruges Danskernes Maade.

Dette er de almindelige Forskelligheder, som jeg kender; men jeg tror, at man ved nøjagtigere Iagttagelser vilde opdage flere.

Jeg skal endnu nævne Grænsen imellem de to Folkeslag. Slien og Landevejen fra Slesvig til Husum udgør Grænsen. Angel ved Slien er absolut dansk og alle Beboerne paa den nordlige Side af Vejen imellem de to nævnte Købstæder (Slesvig og Husum) og de, som bo ved Vejen, ere ligeledes danske. De Beboere, som bo nærmest

ved den sydlige Side af Vejen, ere ikke alle Tyskere, men for det meste en Blanding af begge Nationaliteter. Dette gælder især med Hensyn til Landsbyerne nærmest ved Slesvig, saasom Husby, Skovby, Dannevirke etc. Nærmere Husum ere aabenbart Friserne blandede med andre Indvaanere. Navnlig ere Beboerne af Kirkesognet Ostenfeld højst sandsynlig næsten udelukkende af frisisk Oprindelse. Hvad dernæst imod vest udgør Grænsen imellem Friserne og de to andre Nationaliteter, kan jeg ikke betegne. At den nævnte Grænse imellem Dansk og Tysk er rigtig, kan ogsaa bevises af Historien. Dannevirke gik fra Sliens Spidse indtil Hollingsted, altsaa kun lidt sydligere end Vejen fra Husum til Slesvig, og dette og Slien udgjorde i Kong Godfreds Tid og langt senere Grænsen imellem Danmark og Tyskland.“
